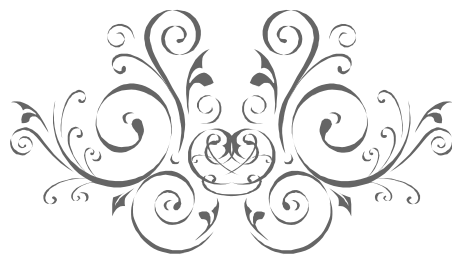

גמרא סדורה

מסכת

סוטה

פרק ג' - "הִיָּה נוֹטֵל"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

לימוד פרק זה לעילוי נשמת סבתי היקרה
פרידה פרומה בת אנשיל
כ"ה חשוון

מוצאי שבת פרשת "תולדות" תשע"ו

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

יד חשון תשע"ז

מסכת סוטה פרק ג' - "הִיָּה נוֹטֵל"

1. יט, א

כז"י

מְשֻׁנָּה

הִיָּה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ בְּפִיפָה מְצֻרִית,
וְנוֹתְנָהּ לַתּוֹךְ כְּלֵי שֵׁרֶת, וְנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ,
וְכֵהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ מִתַּחְתֵּיהָ וּמְנִיפָהּ.
הַנִּיף, וְהַגִּישׁ, קִמְעוּ, וְהַקְטִיר, וְהַשָּׂאֵר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.
הִיָּה מְשֻׁקָּה,
וְאַחֲרַיִךְ בְּךָ מְקַרֵּיב אֶת מִנְחָתָהּ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
מְקַרֵּיב אֶת מִנְחָתָהּ,
וְאַחֲרַיִךְ בְּךָ הִיָּה מְשֻׁקָּה,
שְׁנַאֲמַר: "וְאַחֲרַיִךְ יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַיָּמִים"¹⁴¹ (במדבר ה, כו).
אִם הִשְׁקָה וְאַחֲרַיִךְ בְּךָ הַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ - בְּשָׂרָה.

גְּמָרָא

אָמַר לִיהִי רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יֵאֱשִׁיָּה דְדַרְיָה:
לֹא תִיתַב אֶפְרָעָךְ עַד דְּמַפְרָשֶׁת לָהּ לְהָא מִילְתָּא:
מַנְיָן לְמִנְחַת סוֹטָה שְׁטַעוּנָה תִּנּוּפָה?

מָנָא לָן?!

"וְהַנִּיף" (במדבר ה, כה) כְּתִיב בָּהּ!

בְּבַעֲלִים, מְנַלָן?

אֲתִיָּא "יָד" "יָד" מְשֻׁלְמִים;
כְּתִיב הָכָא: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה" (במדבר ה, כה),
וְכְתִיב הֵתָם: "יָדָיו תִּבְיָאֵינָה"¹⁴² (ויקרא ז, כט-ל),
מָה כָּאן - כְּהֵן,
אָף לְהֵלָן - כְּהֵן,
וּמָה לְהֵלָן - בְּעָלִים,
אָף כָּאן - בְּעָלִים.
הָא כִּיִּצֵּד?
מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים וּמְנִיף.

מתני'

היה נוטל את מנחתה. הבעל
דהא אמרינן דאין מצות כהונה
במנחות אלא מקמיצה ואילך
והגשה נמי תחילת קמיצה היא
שאין זר קרב למזבח אבל
קידוש כלי ויציקה ובלילה
שטעונות שמן כשר בור:

וּנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ. להניף:

וְכֵהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ מִתַּחְתֵּיהָ.
ובגמרא יליף דתנופה צריכי יד
בעלים ויד כהן ובעלים דמנחת
סוטה היא האשה:

וְהַגִּישׁ. לקרן מערבית דרומית
כדתניא בפרק ג' בסדר מנחות
(דף יט:.) וכולהו הנך כתיבי
במנחת סוטה תנופה והקרבה
קמיצה והקטרה:

וְהַשָּׂאֵר נֶאֱכָל. שכל הנקמצות
שיריהן נאכלין דכתיב תורת
בסתם מנחה (ויקרא ו) וזאת
תורת המנחה כו' עד והנותרת
ממנה וגו':

וְאַחֲרַיִךְ מְקַרֵּיב. בגמרא פריך הא
תנא ליה והקטיר ומה יקריב
עוד לאחר הקטרה: פלוגתא
דרבנן ורי שמעון בגמרא ילפינן'
לה מקראי:

גמ'

לר' יאשיה דדריה. אמורא הוא
ובדורו של ר"א בן פדת ועוד
היה ר' יאשיה שהיה תנא בר
פלוגתא דר' יונתן בכוליה גמרא
והיינו דקאמר לר' יאשיה
דדריה דלא תימא לרבי יאשיה
הזקן דלאו אורח ארעא
למימרא ליה הכי שגדול וזקן
ממנו היה:

בבעלים מנא לן. שתהא האשה
מניפה עם הכהן דהא קרא בכהן
לחודיה כתיב ולקח הכהן מיד
האשה וגו':

משלמים. מתנופת חזה ושוק
ואימורין דשלמים:

ידיו תביאנה. בבעלים כתיב
וגבי תנופה כתיב:

מה כאן כהן. בסוטה כתיב כהן
בתנופת מנחתה:

¹⁴¹ וְקִמְעוּ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אוֹפְרָתָהּ וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֲרַיִךְ יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַיָּמִים
¹⁴² כִּט דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמְקַרֵּיב אֶת זֶבַח שְׁלָמָיו לַה' וְיָבִיא אֶת קֶרְבָּנוֹ לַה' מִזְבֵּחַ שְׁלָמָיו.
ל יָדָיו תִּבְיָאֵינָה אֶת אֲשֵׁי ה' אֶת הַחֶלֶב עַל הַחֵזֶה וְיָבִיאנוּ אֶת הַחֵזֶה לְהַנִּיף אֹתוֹ תִּנּוּפָה לְפָנֵי ה'

2. יט, א

"הניף והגיש קמץ [והקטיר, והשאַר נאָכל לכהנים].
היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה".

הא אקרבה!

הכי קאמר:

סדר מנחות כיצד?

הניף והגיש, קמץ והקטיר, והשאַר נאָכל לכהנים.

ובהשקאה גופה פליגי רבי שמעון ורבנן:

דרבנן סברי: משקה ואחר כך מקריב את מנחתה,

ורבי שמעון סבר: מקריב את מנחתה ואחר כך משקה,

שנאמר: "ואחר ישקה" (במדבר ה, כו).

רש"י

הא אקרבה. קודם השקאה
דקתני קמץ והקטיר והדר תניא
היה משקה:

הכי קאמר כו'. הא דתנא רישא
הניף והגיש קמץ והקטיר לאו
דוקא קודם השקאה נקט ולא
איירי בהשקאה כלל אלא איירי
בסדר הקרבת מנחת סוטה שכן
הוא תנופה והגשה קמיצה
והקטרה והכי קאמר כשבא
להקריבה היה נוטלה מתוך
כפיפה כו' והדר איירי מי קודם
או השקאה קודם כל אלה או
אם כל אלה קודמין להשקאה
ופליגי בה רבי שמעון ורבנן:

3. יט, א-ב

רפ"י

ה"ג ת"ר והשקה מה ת"ל והלא כבר נאמר והשקה שאם נמחקה כו' ולא גרסינן בתרא ברישא וקמא בסיפא. [שאין זה לשון ברייתא] ופי' משובש הוא וטעה בוהלא כבר נאמר דמשמע שזה נאמר מתחילה והכי פירוש סדר המקראות כך הוא וכתב ומחה והשקה והניף המנחה והקריב דהיינו הגשה וקמץ והקטיר ואחר ישקה את האשה את המים והדר תו כתיב השקאה שלישיית והשקה את המים והיתה אם נטמאה וגו' וקא"ר עקיבא והשקה את האשה דכתיב קודם הקטרת המנחה מה ת"ל והלא כבר נאמר אחר הקטרת המנחה והשקה את המים וההוא דוקא הוא ואין הראשון דוקא דמדכתיב ואחר ישקה את האשה ש"מ השקאה אחר הקטרה היא ומה ת"ל והשקה את האשה אחר המחיקה ללמדך שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה ולא הודית לומר טמאה אני מערערין אותה כלומר פותחין פיה שלא בטובתה ושופכין את המים לתוך גרונה ואפי' נמחקה מגילה קודם הקטרה דשלא כדין עשו הכהנים דכיון דאינה שותה עד לאחר הקטרה לא היה להם למחוק דכל מה שיש שהות לאחר את המחיקה מאחרין שמא תודה אפילו הכי הואיל ונמחקה ואפילו שלא כדין אין שומעין לה לאמר איני שותה אלא או תשתה או תודה ולכך נאמר והשקה אחר המחיקה. ולא תשתה מיד עד לאחר הקטרה אלא הא קמשמע לן שהמחיקה גורמת לה לשתות: **ר"ש אומר ואחר ישקה מה ת"ל והלא כבר נאמר והשקה.** לא פליג אדרבי עקיבא אלא מר. דריש האי קרא ומר דריש האי קרא והכי אמר לקמן בשמעתין דתרווייהו ס"ל מקריב מנחתה ואחר כך משקה: **והלא כבר נאמר.** פסוק שלישי והשקה את המים לאחר הקטרה מה ת"ל ואחר ישקה: **אחר כל המעשים כולן האמורים למעלה.** ומה אמור למעלה השבעה וקבלה וכתובה ומחיקה והקטרת המנחה: **מגיד ששלשה דברים.** הללו מעכבין ההקטרה והשבעה ומחיקה ולקמיה פריך פשיטא קודם המחיקה מה תשתה: **לשרישומו ניכר.** שאם היה רישומו ניכר צריך לחזור ולמחוק עד שלא יהא רישומו ניכר: **הא מיכתב כתבי לה.** כהן למגילה קודם קבלת שבועה בתמיה: **לא עשה כלום.** דכי כתיב וכתב את האלות אחר קבלת שבועה כתיב: **כדי נסבה.** שלא לצורך דהא אפילו מיכתב לא כתבינן:

"ואם השקה ואחר כך הקריב את מנחתה - נשקה"

יט, ב תנו רבנן:

"והשקה" (במדבר ה, כו) - מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר "והשקה" (במדבר ה, כד)!
שואם נמחקה מגילה ואמרת: "איני שותה" - מערערין אותה, ומשקין אותה בעל כרחך.

דברי רבי עקיבא.

רבי שמעון אומר:

"ואחר ישקה" (במדבר ה, כו) - מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר "והשקה" (במדבר ה, כד)!
אלא לאחר כל מעשים בולן האמורין למעלה.

מגיד שלשה דברים מעבבין בה: עד שלא קרב הקומץ,

ועד שלא נמחקה מגילה,

ועד שלא תקבל עליה שבועה."

"עד שלא קרב הקומץ".

רבי שמעון לטעמיה,

דאמר: "מקריב את מנחתה ואחר כך משקה".

"עד שלא נמחקה מגילה".

אלא מאי משקה לה?!

אמר רב אשי:

לא נצרכה לשרישומו ניכר.

"עד שלא תקבל עליה שבועה".

מישתתא הוא דלא שתתא, הא מיכתב כתבי לה?

והאמר רבא: מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה - לא עשה ולא כלום!

כדי נסבה.

4. יט, ב

רס"י

במאי קמיפלגי. אמתניי קאי וברייתא נקט ברישא לאשמועינן מהיכא יליף ר"ש טעמיה וקבעי רבנן השתא היכי דרשי להו לקראי ור"ש היכי דרשי להו לכולהו:

רבנן סברי והשקה קמא. דקודם הקטרה דוקא הוא ואע"ג דכתיב ואחר ישקה דמשמע דוקא על כרחך מקרא האמור ראשון אינו נדרש אלא לגופו ומקראות יתירות האמורים אחריו ניתנו לדרוש הילכך קמא דוקא לומר שמשקה ואח"כ מקריב את מנחתה וע"כ ואחר ישקה אע"פ שנכתב אחר הקטרה אקודם הקטרה קאי ואחר דקאמר אמחיקה קאי הכתובה למעלה וקאמרי רבנן דאם לא נמחקה יפה לא ישקנה והשקה בתרא נמי אקודם הקטרה קאי ולדרשה אתא ע"כ:

ור"ש סבר ואחר ישקה. משמע דדוקא הוא ודוקא כתיבה לאחר הקטרה לומר שכולן מעכבין בה הקטרת המנחה ורושם הניכר וכולהו מהכא נפקי דקודמין להשקאה והשקה קמא לאכשורי דאי עביד איפכא:

והשקה בתרא שאם נמחקה מגילה. ודוקא אחר הקטרה דבדין אימחיק משקין אותה בעל כרחא והיינו דאיכא בין לר"ע בין לר"ש דר"ע לית ליה אם השקה ואח"כ הקריב מנחתה כשרה הילכך והשקה קמא דריש לבעל כרחא ואע"ג דשלא כדין אימחיק קודם הקטרה ואחר ישקה לרישמו ניכר והשקה בתרא לגופיה לומר שמקריב מנחתה ואח"כ משקה: **בדיעבד לא פתח קרא.** אין דרך הכתוב לומר בתחילת דבריו שלא כדרך מצותן אלא בתחילה סדר משפט דבריו ולבסוף מרבה מקראות לדרוש:

["... הֲיָה מִשְׁקָה, וְאַחַר כֵּן מִקְרִיב אֶת מִנְחָתָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִקְרִיב אֶת מִנְחָתָה, וְאַחַר כֵּן הֲיָה מִשְׁקָה..."]

במאי קמיפלגי?

תלתא קראי פתיבי:

"והשקה" קמא (במדבר ה, כד),
 "ואחר ישקה" (במדבר ה, כו),
 "והשקה" בתרא (במדבר ה, כז).

רבנן סברי:

"והשקה" קמא - לגופו, שמשקה ואחר כך מקריב את מנחתה.
 "ואחר ישקה" - מיבעי ליה לשריישומו ניכר.
 "והשקה" בתרא - שאם נמחקה מגילה ואמרת "איני שותה" - מערערין אותה ומשקה אותה בעל כרחא.

ורבי שמעון סבר:

"ואחר ישקה" - לגופו, שמקריב את מנחתה ואחר כך משקה,
 "והשקה" קמא - שאם השקה ואחר כך הקריב את מנחתה - כשרה.
 "והשקה" בתרא - שאם נמחקה מגילה ואמרה: "איני שותה" - מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא.

ורבנן?

בדיעבד לא פתח קרא.

5. יט, ב - כ, א

רס"י

כלבוס. שני שיניים יש לו ונותן לתוך פיה זקוף:
אלא לבדוקה. אם טהורה אם טמאה:
והלא בדוקה ועומדת. דכיון דאמרה איני שותה מודה שהיא טמאה:
יכולה לחזור בה. ולומר איני שותה ואין אונסין אותה דהא מודה דטמאה היא:
משקרב הקומץ וכו'. ולקמיה פריך היא גופא קשיא אמאי אינה יכולה לחזור והלא בדוקה ועומדת היא:
דקא הדרא מחמת בריותא. הא דקתני בדוקה ועומדת דקא הדרא בה מחמת בריותא הוא שאינה רותתת וקאמרה איני שותה ודאי טמאה היא ולכך אינה רותתת דסמכא מעיקרא ואמרה כי מטינא למשתי לא שתינא ולא שניא קרב קומץ ולא שניא לא קרב לא שתיא כדמפרש ואזיל כל מחמת בריותא כלל כלל לא שתיא ואפי' קירב הקומץ והא דמפליג בין קרב ללא קרב דקא הדרא בה מחמת רתיתא שאנו רואין אותה רותתת דאיכא למימר דאינה מאמנת שלא יבדוקה המים ואפילו היא טהורה ורוצה היתה לסמוך על טהרתה ולשתות ולפיכך היא רותתת וכשמגיע לשתות חוזרת בה הילכך עד שלא קרב כו' ובריותא קמייטא דלעיל דקתני מערערין אותה במחמת ריותא קאמר:
קשיא דר"ע אדר"ע התם קאמר מחיקה מעכבא. את האונס דכל זמן שלא נמחקה אם אמרה איני שותה יכולה לחזור בה ולא אנסינן לה להשקותה אבל אם נמחקה המגילה מערערין אותה על כרחא ואפי' לא קירב הקומץ דהא והשקה קמא דקודם הקטרה להכי דרשינן והכא קאמר קומץ מעכב את האונס דכל כמה דלא קרב קומץ אי אמרה איני שותה לא אנסינן לה להשקותה:
וחזרה ואמרה שותה אני. לר"ע מהו להשקותה מרצונה:
שיתן מר. דבר מר:
שמריס כבר. קודם מחיקה אלמא מחמת דבר אחר הם מריס ואין מרירה על שם קללת בדיקתם נקרא דהא מקמי מחיקה לאו בני מיבדק נינהו: מתני' מגילתה נגזזת: בצדי ההיכל דכל כתבי הקדש שאינן ראויין לקרות בהן נגזזין שלא יתבזו:

["והשקה" (במדבר ה, כז) - מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר "והשקה" (במדבר ה, כד)! שאם נמחקה מגילה ואמרת: "איני שותה" - מערערין אותה, ומשקין אותה בעל כרחא, דברי רבי עקיבא].

וסבר רבי עקיבא: משקין אותה בעל כרחא?! והתניא:

"רבי יהודה אומר:

כלבוס של ברזל מטילין לתוך פיה,

שאם נמחקה מגילה ואמרה: "איני שותה" - מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא.

אמר רבי עקיבא:

כלום אנו צריכין אלא לבדוקה, והלא בדוקה ועומדת!

אלא: עד שלא קרב הקומץ - יכולה לחזור בה,

משקרב הקומץ - אינה יכולה לחזור בה!"

ולטיעמיד, תיקשי לך היא גופה:

"משקרב הקומץ - אינה יכולה לחזור בה" - והלא בדוקה ועומדת!

לא קשיא:

הא - דקהדרא בה מחמת רתיתא,

והא - דקהדרא בה מחמת בריותא.

והכי קאמר:

כל מחמת בריותא - כלל כלל לא שתיא.

מחמת רתיתא:

עד שלא קרב הקומץ, דאכתי לא אמחוק מגילה, אי נמי אמחוק מגילה,

שלא פדיו עביד כהנים דמחקי - מצי הדרא בה.

משקרב הקומץ, דבדיו עביד כהנים דמחקי - לא מצי הדרא בה.

כא קשיא דרבי עקיבא אדרבי עקיבא:

התם אומר: מחיקה מעכבא,

והכא אומר: קומץ מעכב!

תרי תנאי ואלפיבא דרבי עקיבא.

איבעיא להו:

אמרה: "איני שותה" מחמת בריותא, וחזרה ואמרה: "שותה אני" - מהו?

כיון דאמרה: "איני שותה" - 'טמאה אני' קאמרה,

וכיון דאחזיק נפשה, בטומאה לא מציא הדרה בה,

או דילמא:

כיון דאמרה: "שותה אני" גליא דעתה דמחמת ביעותתא הוא דאמרה.

תיקו.

אמר אבהו דשמואל:

צריך שיתן מר לתוך המים.

מאי טעמא?

דאמר קרא: "מי המרים" (במדבר ה, כג), - ש'מרים' כבר.

6. כ, א

רפ"י

על בית הדשן. שהיא בעזרה ששורפין שם פסולי קדשי קדשים ופסולי אימורים שמחיצתן לפנים מן הקלעים כדאמרינן בשחיטת קדשים (דף קד:) שלשה בית הדשן הם דהואיל וקדשה בכלי נשרפת בעזרה והאי מתפזרת היינו נשרפת כדאמר לקמן (ד' כג.) ואלו שמנחותיהם נשרפות וקא חשיב להא האומרת איני שותה:

ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת. דבעינן כתיבה לשמה דכתיב ועשה לה הכהן לה לשמה:

המים נשפכין. כיון דאמרה טמאה אני בדוקה ועומדת היא ומים המרים לא ניתנו אלא לברר את הספק: **מעריעין אותה.** דדלמא טהורה היא ומחמת רתיותה קאמרה: **מתמלאת גידין.** הגידין שבלחיה נופחין ונראות כמליאה גידין וגם בשרה נעשית שיטה שיטה של נפיחה והכי תניא בספרי כמין שרביטין מזורקין בה:

שלא תטמא העזרה. שערי נקנור או עזרת נשים שתצא דרך שם ולקמיה פריך והא אמרינן בעלמא דשערי נקנור לא נתקדשו וכ"ש עזרת נשים ומת מותר ליכנס למחנה לוי:

תדע שזכות תולה לה. תראה ותלמד בפרשת סוטה שהזכות תולה דילפינן מונקתה ונזרעה זרע ונקתה ע"י זכיות כדי זריעת זרע ט' חדשים וי"א יותר כדמפרש בגמ':

מלמדה תיפלות. מפרש בגמ': **רבי יהושע אומר רוצה אשה בקב ותיפלות.** גרסינן ובגמרא מפרש מאי קאמר: **מכות פירושינן.** מפרש בגמ' שמכה את עצמו בכתלים להראות שהוא עניו וצנוע:

גמ'

לבלד. סופר:

אם תחסר אות אחת. כגון א' וה' אלהים אמת (ירמיה י) או תייתר אות אחת כגון בראשית בראו אלהים:

משנה

עד שלא נמחקה המגילה אמרה: "איני שותה" - מגילתה נגנזת, ומנחתה מתפזרת על הדשן, ואין מגילתה בשרה להשקות בה סוטה אחרת.

נמחקה המגילה ואמרה: "טמאה אני" - המים נשפכין, ומנחתה מתפזרת על בית הדשן.

נמחקה המגילה ואמרה: "איני שותה" - מערערין אותה, ומשקין אותה בעל פרה.

אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות, ועיניה בולטות, והיא מתמלאת גידין, והם אומרים: הוציאוה! שלא תטמא העזרה.

אם יש לה זכות - היתה תולה לה, יש זכות - תולה שנה אחת, יש זכות - תולה שתי שנים, יש זכות - תולה שלש שנים.

מכאן אומר בן עזאי: חייב אדם ללמד את בתו תורה, שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה.

רבי אליעזר אומר: כל המלמד בתו תורה (באילו) לומדה תפלות.

רבי יהושע אומר: רוצה אשה בקב ותפלות, מתשעה קבין ופרישות.

הוא היה אומר: חסיד שוטה, ורשע ערום, ואשה פרושה, ומכות פרושין - הרי אלו מבלי עולם.

גמרא

אמר רב יהודה אמר שמואל משום **רבי מאיר**:¹⁴³ "נשתיית ללמד תורה אצל רבי עקיבא, הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו, ולא אמר לי דבר. כשבאתי אצל רבי ישמעאל, אמר לי: בני מה מלאכתך? אמרתי לו: לבלד אני. אמר לי: בני, הוי זהיר, שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא תחסיר אות אחת או תתיר אות אחת, נמצאת אתה מחריב את כל העולם כולו. אמרתי לו: דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו, וקנקנתום שמו. אמר לי: וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו? התורה אמרה "ימחה" (במדבר ה, כג) כתב שיוכל למחות!"

¹⁴³ שוטנשטיין מביא בשם רשי בעירובין יג. שמדובר כאן בברייתא. וכך גם משמע מהמשך הסוגיא.

רש"י

דבר אחד יש לי. לקמן מפרש מאי תשובה היא זו:
כתב שיוכל למחות. ורבי ישמעאל סבר מוחקין לה מן התורה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשת סוטה לחודה קא קפיד:
מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה. מאי קאמר ליה ר' ישמעאל דקא מהדר ליה ר"מ דבר אחד יש לי שעושה רושם ואינו נמחק מה ענין קנקנתום אצל חיסור ויתור:
ומשוי ליה ר"ש. כגון דל"ת דאחד:
דבר אחד יש כו'. ואינו נמחק לגמרי:
קשיא שימוש אשימוש. דקאמר לעיל שימוש דר"ע קודם ואמר הכא דר"י קודם לא מצוי למיקם אליביה. על עיקרי טעמיה שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים:
אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא. המשניות סתומות כמו שהן כדגמיר להו מרבו ורבו מרבו:
והדר אתא לקמיה דר"ע למיסבר סברא. לעמוד על עיקר טעמי המשנה מפני מה זה טמא וזה טהור זה אסור וזה מותר ועל מה כל דבר נסמך ועל איזה מקרא וזה תלמוד שהיה בימי התנאים ולהבין דבר מתוך דבר כשהיה דבר חדש נשאל בבית המדרש מהיכן ילמדוהו ולאיה משנה ידמוהו:

מאי קאמר ליה, ומאי קא מהדר ליה?

הכי קאמר ליה:

לא מבציא בחסירות ויתירות, דכקי אנא, אלא אפילו למיחש לזבוב דדילמא אתי ויתב אתגיה דדל"ת ומחיק ליה ומשוי ליה ר"ש, דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו.

איני?!

והא תניא:

"אמר רבי מאיר:

בשהייתי למד תורה אצל רבי ישמעאל, הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו,

ולא אמר לי דבר.

בשבאתי אצל רבי עקיבא אסרה עלי'!

קשיא שמוש אשמוש!

קשיא אסרה אאסרה!

בשלמא שמוש אשמוש לא קשיא:

מעיקרא אתא לקמיה דרבי עקיבא, כיון דלא מצוי קם אליביה,

אתא לקמיה דרבי ישמעאל וגמר גמרא,

הדר אתא לקמיה דרבי עקיבא וסבר סברא.

אלא אסרה אאסרה קשיא!

קשיא!

7. כ, א-ב

רס"י

חוץ מפרשת סוטה. ואפי' בס"ת:
משמו. של ר"מ:
שבמקדש. של כל סוטה וסוטה:
מאי בינייהו. כלומר במאי קמיפלגי באיזה טעמא:
למחוק לה. מפרשת סוטה שבספר תורה לתיק מחקינן לר' יעקב לא מחקינן:
כי הני תנאי. דאיפלגו נמי בכתיבה לשמה:
דאינתיק. מכל נשים לשמה של זו:
אמר רב נחמן וכו'. איהו נמי פריך דהני תנאי לאו כי הני תנאי ופריך לאידך גיסא ואית ליה נמי דרב פפא וה"ק איכא למיפרך להאי גיסא ואיכא למיפרך להאי גיסא:
כתב. לה גט לגרש את אשתו וגמלך מלגרשה:
בן עיר. ששמו כשמו והוא מאותה העיר:
שמי כשמך וכו'. ובני עיר אחת אנחנו וגט זה ראוי לי תניהו לי ואגרש בו את אשתי:
פסול לזה לגרש בו. דדרשינן לה לשמה דכתיב וכתב לה ספר כריתות והכא נמי כתיב ועשה לה הכהן:

תנאי:

"רבי יהודה אומר:

אומר היה רבי מאיר:

כלל משילין קנקנתום לתוך הדיו ^ חוץ מפרשת סוטה בלבד.

רבי יעקב אומר משמו:

חוץ מפרשת סוטה של מקדש".

מאי בינייהו?

אמר רבי ירמיה:

למחוק לה מן התורה איכא בינייהו.

והני תנאי כי הני תנאי:

דתנאי:

"אין מגילתה בשירה להשקות בה סוטה אחרת.

רבי אחי בר יאשיה אומר:

מגילתה בשירה להשקות בה סוטה אחרת".

אמר רב פפא:

דילמא לא היא:

עד כאן לא קאמר תנא קמא התם, אלא פיון דאינתיק לשום רחל לא הדרא מינתקא לשום לאה, אבל תורה, דסתמא כתיבה הכי נמי דמחקינן.

אמר רב נחמן בר יצחק:

דילמא לא היא:

עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא במגילה, דאיכתוב לשום אלות בעולם. אבל תורה, דלהתלמוד, כתיבה, הכי נמי דלא מחקינן.

ורבי אחי בר יאשיה לית ליה:

"כתב לגרש את אשתו ונמלה, מצאו בן עירו ואמר לו:

שמי בשמה, ושם אשתי בשם אשתך - פסול לגרש בו" (גיטין כד.)!

אמרי: התם "וכתב לה" (דברים כד, א) אמר רחמנא, בעינו כתיבה לשמה.

הכא נמי "ועשה לה" (במדבר ה, ל)!

מאי 'עשיה'?

מחיקה.

8. כ, ב

רס"י

מני. הא דקתני דכיון ששתתה נבדקת ר"ש היא דאמר מקריב מנחתה ואח"כ משקה דאי לא אקרבה ברישא לא הוה מיבדקה עד שתקרב מנחתה דכתיב מזכרת עון:
הא אמר אין זכות. תולה. במתניי (לקמן ד' כב:):
ר"ע היא. דאמר לעיל (ד' יט:). משקרב הקומץ אינה יכולה לחזור בה אלמא מקרבי לה קודם שתשתה:

"אינה מספקת לשתות עד שפנייה [מודיקות] ועיניה בולטות, והיא מתמלאת גידיו".

מני?

רבי שמעון היא,
 דאמר: **"מקריב את מנחתה ואחר כך משקה".**
 דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא,
 דכתיב: **"מנחת זכרון מזפרת עין"** (במדבר ה, טו),

אימא סיפא: **"יש לה זכות היתה תולה לה",**
 אתאן לרבנן,
 דאי רבי שמעון האמר: **"אין זכות תולה במים המרים"** (סוטה כב:)!

אמר רב חסדא:
 הא מני רבי עקיבא היא, דאמר: מקריב את מנחתה ואחר כך משקה.
 ובזכות סבר לה לרבנן.

9. כ"ב

רפ"י

במחנה לוי. בהר הבית דהא עזרת נשים וגם שער נקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כשאר הר הבית:

עמו במחיצתו. ובמדבר נמי היו ג' מחנות לפני מן הקלעים מחנה שכינה והלויים יחנו סביב למשכן העדות (במדבר א) זה מחנה לוי והדגלים ג' פרסאות זה מחנה ישראל ומשה היה לוי וקאמר. עמו:

שמא תפרוס נדה. אגב ביעתותא דמים המרים והנדה והזב והזבה ובעל קרי אסורים במחנה לוי כדילפינן בפסחים בפרק אלו דברים (ד' סז):

פחדא צמית. דאגה שאינה באה פתאום אלא דואגת שמא יבואו אויבים להורגה צומת את המקור מלהוציא דם ואפי' בשעת וסתה וההיא דנדה אדאגה איתמר דקתני הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה מפני שאורח בזמנו בא ר"מ אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה אם בדקה אחרי כן ומצאתה טהורה ולא אמר אורח בזמנו בא שחרדה מסלקת את הדמים:

ביעותתא. הבאה פתאום כגון זו שלא היתה חרידה עד עכשיו ופתאום היא מרגשת בצערה וכן באסתר שבת לה שמועת מרדכי פתאום:

מרפיא. הדמים פותח את המקור:

והם אומרים: הוציאוה! [שלא תטמא העזרה].

מאי טעמא?

דדילמא מתה.

למימרא: מת אסור במחנה לוי,

והתניא:

"טמא מת מותר ליכנס למחנה לוי.

ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו,

ושנאמר: "ויקה משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג, יט) - עמו במחיצתו!"

אמר אביי:

שמא תפרוס נדה.

למימרא דבעיתותא מרפיא!?

אין,

דקתיב: **"ותתחלהל המלכה מאד"** (אסתר ד, ד),

ואמר רב:

שפירסה נדה.

והא אנו תנן:

"חרדה מסלקת דמים" (נדה לט.)!

פחדא - צמית,

ביעותתא - מרפיא.

10. כ, ב - כא, א

רש"י

מני מתני'. דקתני יש זכות תולה ג' שנים:
כדי הכרת העובר. דדריש ונקתה ע"י זכות כדי ונזרעה זרע כשיעור שהעובר ניכר במעוברת:
הראוי לספר. לחיות ולבא לידי סיפור שבחו של מקום:
ואע"פ שאין ראיה. גמורה לדבר דזכות תולה י"ב חודש זכר לדבר ולקמן מפרש אמאי אינה ראיה:
להן מלכא מלכי ישפר עליך וגו'. דניאל אמר לנבוכדנצר כשפתר לו החלום שיהא נטרד מן האנשים ולהיות עם בהמה וחיה להן מלכא אמנס המלך מלכי ישפר עליך עצתי תיטב בעיניך להאמין לעצתי:
וחטיך בצדקה פרוק. חטאך ע"י צדקה פדה:
ועויתך במיחן. ועונותיך בחנינת העניים:
הן תהוה ארכא לשלותיך. ואז תהא אורך זמן לשלומך שלא יבאו עליך הפורענות וכן עשה נבוכדנצר היה מקבץ בכל יום עניי ישראל שהביא בגולה והיו צריכין מזונות ומפרנסם ואף דניאל כשהשיאו עצה זו לכך נתכוין שראה את ישראל בגולה מחזרין על הפתחים:
וכתיב כולא מטא. כל הפורענות הגיע על נבוכדנצר:
לקצת ירחין תרי עשר. אלמא תלה לו הזכות י"ב חדש:
לעולם. מתני' דקתני ג' שנים ר' ישמעאל היא:
ואשכח קרא דאמר ותני. שונה בהארכת זמן כלומר מקרא כתוב שהקב"ה מאריך זמן עד ג' פעמים הלכך הוה להו ג' שנים:
דלא מפקיד דינא עלייהו. אין ממחרין מן השמים לפקוד עונותם עליהם בעולם הזה אבל מישראל ממחרין ליפרע בעה"ז ומדקדין אחריהם:

"יש לה זכות היתה תולה [לה].
יש זכות - תולה שנה אחת,
יש זכות - תולה שתי שנים,
יש זכות - תולה שלש שנים].

מני מתניתין?

לא אבא יוסי בן חנן,
 ולא רבי אלעזר בן יצחק איש כפר דרום,
 ולא רבי ישמעאל.

דתניא:

"אם יש לה זכות תולה לה שלשה חדשים, נדי הפרת העובר,
דברי אבא יוסי בן חנן.

רבי אלעזר בן יצחק איש כפר דרום אומר:
תשעה חדשים,

שנאמר: "ונקתה ונזרעה זרע" (במדבר ה, כח),

ולהלן הוא אומר: "זרע יעבדני יספר" (תהלים כב, לא),
זרע הראוי לספר.

רבי ישמעאל אומר:

שנים עשר חדש.

ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר,

דכתיב: "להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרק ועויתך במחו עניו.

הן תהוה ארכא לשלותיך" (דניאל ד, כד),

וכתיב: "מלא מטא על נבוכדנצר מלכא" (דניאל ד, כה),

וכתיב: "לקצת ירחין תרי עשר" (דניאל ד, כו)!

כא, א

לעולם רבי ישמעאל,

ואשכח קרא דאמר ותני,

דכתיב: **"מה אמר ה' על שלשה פשעי אדום"**¹⁴⁴ (עמוס א, יא).

ומאי **"אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר"**?

דלמא שאני גוים דלא מפקיד דינא עלייהו.

11. כא, א

רס"י

זכות דמאי. מגינה כל כך :
 זכות דתורה. שהיתה עוסקת
 בתורה:
 הא לא מפקדא. דכתיב
 ולמדתם אותם את בניכם
 (דברים יא) ולא את בנותיכם
 וכיון דאינה מצווה אין שכרה
 גדול כמצווה ועושה:
 היא תשיחך. תליץ בעדך את
 זכותך:
 פחתים. גומות:
 נזדמנה לו אבוקה של אור.. כך
 זכה לקיים מצוה ניצל ממקצת
 פורעניות:
 ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן
 הליסטיין. שדרכן לילך בלילה
 פן יפגעו בו דכתיב תשת חושך
 ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו
 יער (תהלים קד):
 הגיע עמוד השחר. ואף כאן
 זכה לתורה ניצל מן החטא ומן
 היסורין:
 ועדיין אינו יודע כו'. שמא
 יכפנו יצרו ליבטל וישיב עליו
 יצה"ר ופורענות:

"וַיֵּשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים".

זכות דמאי?

אילימא זכות תורה - הא אינה מצווה ועושה היא!
 אלא זכות דמצוה.

זכות דמצוה מי מגנא כולי האי?

והתניא:

"את זו דרש רבי מנחם בר יוסי:

"כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג),

תלה הכתוב את המצוה בנר,

ואת התורה באור.

את המצוה בנר - לומר לה: מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה,

אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה.

ואת התורה באור - לומר לה: מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם.

ואומר: "בהתהלךך תנחה אתך"¹⁴⁵ (משלי ו, כב).

"בהתהלךך תנחה אתך" - זה העולם הזה.

"בשכבך תשמור עליך" (משלי ו, כב) - זו מיתה.

"והקיצות היא תשיחך" - לעתיד לבא.

משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה,

ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים,

ומחיה רעה ומן הליסטיין, ואינו יודע באיזה דרך מהלך.

נזדמנה לו אבוקה של אור - ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים.

ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטיין.

ואינו יודע באיזה דרך מהלך.

כיון שעלה עמוד השחר - ניצל מחיה רעה ומן הליסטיין.

ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך.

הגיע לפרשת דרכים - ניצל מבולם.

דבר אחר:

עבירה - מכבה מצוה,

ואין עבירה מכבה תורה,

שנאמר: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" (שיר השירים ח, t)!"

אמר רב יוסף:

מצוה:

בעידנא דעסיק בה - מגנא, ומצלא.

בעידנא דלא עסיק בה - אגוני מגנא, אצולי לא מצלא.

תורה: בין בעידנא דעסיק בה, ובין בעידנא דלא עסיק בה - מגנא ומצלא.

מתקיף לה רבה:

אלא מעתה, דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה!?

אמאי לא הגינה עליהו?

אלא אמר רבא:

תורה בעידנא דעסיק בה - מגנא ומצלא,

בעידנא דלא עסיק בה - אגוני מגנא, אצולי לא מצלא.

מצוה, בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה - אגוני מגנא, אצולי לא מצלא.

רבינא אמר:

לעולם זכות תורה, ודקאמרת אינה מצווה ועושה נהי דפקודי לא מפקדא

באגרא דמקרין ומתניין בנייהו, ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא,

מי לא פלגאן בהדייהו!?

12. כא, א

[בין שעלה עמוד השחר - ניצל מחיה רעה ומן הלסטיון,
ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך.
הגיע לפרשת דרכים - ניצל מכולם].

מאי "פרשת דרכים"?

אמר רב חסדא:

זה תלמיד חכם, ויום מיתה.

רב נחמן בר יצחק אמר:

זה תלמיד חכם, ויראת חטא.

מר זוטרא אמר:

זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא.

רש"י

הגיע לפרשת דרכים. ושם הכיר
את דרכו ואף כאן הגיע ליום
המיתה ולא פירש מן התורה עד
יום מותו ניצל מכולן והכי
מפרש לה לקמיה:

13. כא, א

כ"י

עבירה מכבה. שכר מצוה: **ואין עבירה מכבה.** שכר מי שעסק בתורה קודם לכן אלמא מצוה לא מגנא כולי האי: **לכבות את האהבה.** זו תורה דכתיב (שיר ב) הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה יין סוד: **אמר רב יוסף.** לעולם מגינה על היסורין הרבה ומאי אינה מגינה דקאמר ת"ק מן החטא שלא יתקפנו יצה"ר קאמר: **מצוה בעידנא דעסיק בה.** והיינו לפי שעה דאמר מגנא מן היסורין ומצלא מיצה"ר שלא יכשילנו לחטא: **בעידנא דלא עסיק בה.** משנגמר המצוה ואינו עוסק בה אגוני מגנא מן הפורענות אצולי לא מצלא ודקתני בבביתא עבירה מכבה מצוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד: **אמאי לא תגין עליהן.** מיצר הרע שהחטיאם ועשאם רשעים גמורים כלומר אמאי לא תציליהו מן העבירות: **לעולם זכות תורה.** ולא שעוסקת בתורה אלא שטורחת בבנה ובבעלה שיעסקו: **דמקריאן ומתניאן.** שטורחות על בניהן להביאן לבית הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה: **ונטרן לגבריהו.** וממתינות לבעליהן שיוצאין לעיר אחרת ללמוד תורה: **מאי פרשת דרכים.** מהו מדמה להגיע לפרשת דרכים דהא אבוקה היינו מצוה עמוד השחר היינו תורה אלא פרשת דרכים מאי היא: **ויום המיתה.** והוא תלמיד חכם ביום מותו וידע שלא פירש לפרוק מעליו עול תורה: **ויראת חטא.** זכה ליראת חטא אחר שזכה לתורה ניצל מכולן שהתורה מלמדו דברי מצוה ודברי איסור וממה שהוא צריך לפרוש ויראת חטא מונעו מלרדוף אחרי יצרו: **דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא.** וה"ק עלה עמוד השחר ניצול מן החיה כו' זכה לתורה ניצול מיצה"ר ומן החטא ועדיין אינו יודע באיזו דרך מהלך אם יזכה שיסייעוהו מן השמים להתקבל דבריו בין חביריו להורות כהלכה וכמשפט הגיע לפרשת דרכים כלומר זכה לכך ניצול מכולם: לאמר אלהים עזבו כך היו אומרים עליו אלהים עזבו שבה על אשת איש ואין אנו נענשין עליו רדפו ותפסוהו כי אין מציל אין לו זכות שיצילנו שהעבירה כבתה זכיותו: **לא יראה בך.** עבירה ואם יראה ושב מאחריך: **שמעון אחי עזריה.** תנא הוא במשנה קמיייתא דזבחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך הוא נקרא על שם עזריה אחיו וכן ר' יוחנן למד ע"י הנשיא שהי מפרנסו: **הלל עסק בתורה.** מתוך עוני רב כדמפרש במס' יומא (דף לה:):

דָּבַר אַחַר:
עֲבִירָה - מִכְּבֵה מְצוּה,
וְאִין עֲבִירָה - מִכְּבֵה תוֹרָה."

אָמַר רַב יוֹסֵף:

דְּרִישִׁיה **רַבִּי מְנוּחַם בַּר יוֹסִי** לְהָאֵי קְרָא¹⁴⁶ כִּי סִינִי,
וְאִלְמָלָא דְרִשׁוּהָ דּוֹאָג וְאַחֲרֵיתוּפְלֵל הָכִי לֹא רְדַפּוּ בְּתַר דְּוֹד,
דְּכָתִיב: **"לֹאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוּ"**¹⁴⁷ (תהלים עא, י-יא).

מֵאֵי דְרוּשׁ?

"וְלֹא יֵרָאֶה בָּךְ עֲרוֹת דָּבַר"¹⁴⁸ (דברים כג, טו),

וְהוּן אֵינֵן יוֹדְעִין שֶׁעֲבִירָה מִכְּבֵה מְצוּה, וְאִין עֲבִירָה מִכְּבֵה תוֹרָה.

מֵאֵי **"בּוֹז וְבוֹזוּ לוֹ"**¹⁴⁹ (שיר השירים ה, ז)?

אָמַר עוּלָא:

לֹא כְשִׁמְעוֹן אַחֵי עֲזַרְיָה,
וְלֹא כְרַבִּי יוֹחָנָן דְּבִי נְשִׂיאָה,
אֶלָּא כַּהֲלֵל וְשִׁבְנָא.

דְּכִי אֲתָא רַב דִּימֵי אָמַר:

הֲלֵל וְשִׁבְנָא אַחֵי הוּן, הֲלֵל עֵסֶק בְּתוֹרָה, שִׁבְנָא עֵבֶד עֵיִסְקָא.
לְסוּף, אָמַר לִיה: תַּא נַעְרוּב וְלִיִּפְלוּג!

יַעֲתָה בַת קוֹל וְאָמְרָה: **"אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ"** (שיר השירים ח, ז).

¹⁴⁶ רבינו חננאל על הפסוק: "מי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג)

בן יהוידע על הפסוק: "מיום רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" (שיר השירים ח, ז)

¹⁴⁷ י מי אמרו אויבי לי ושמרתי נפשי נועצו יחדו: יא לאמר א-להים עזבו רדפו ותפסוהו מי אין מציל

¹⁴⁸ מי ה' א-להיך מתהלה בקרב מהנה להצילה ולתת אויביך לפניך והיא מחניף קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך

¹⁴⁹ מיום רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוהו אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז ובוזו לו

14. כא, ב

כ"י

לימדה תיפלות ס"ד. וכי תורה תיפלות קרא לה :
כאילו. שמתוכה היא מבינה ערמונית ועושה דבריה בהצנע :
חכמה. תורה :
שמעמיד עצמו ערום עליה. שפירש מכל עסקים ונעשה עליה עני וחסר כל [ל"א שמשים עצמו ערום עליה גרסי'] שמערים שיתקיים תורתו לקבוץ על יד וללמוד מכל אדם :
מאין תמצא. מן העשוי כאין :

כא, ב "אומר בן עזאי: חייב אדם ללמד את [בתו תורה, שאם תשטה תדע שהזכות תולה לה].

רבי אליעזר אומר: כל המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות."

"תיפלות" סלקא דעתך?!

אלא אימא: כאילו למדה תיפלות.

אמר רבי אבהו:

מאי טעמיה דרבי אליעזר?

דכתיב: "אני חכמה שכנתי ערמה" (משלי ח, יב) - כיון שזכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמונית.

ורבנן, האי "אני חכמה" מאי עבדי ליה?

מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא.

דאמר רבי יוסי ברבי חנינא:

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן, שנאמר: "אני חכמה שכנתי ערמה".

אמר רבי יוחנן:

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר: "והחכמה מאין תמצא"¹⁵⁰ (איוב כח, יב).

¹⁵⁰ והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה

רש"י

רוצה אשה בקב ותיפלות.
חפיצה לזון במזונות מועטין
ויהא תיפלותה מצוי לה
בתשמיש מטי קבין ופרישות
לפרוש מן התיפלות לפיכך אין
טוב שתלמוד תורה:

15. כא, ב

"רבי יהושע אומר: רוצה אשה [בקב ותיפלות, מתשעה קבין ופרישות]."

מאי קאמר?

הכי קאמר: רוצה אשה בקב ותיפלות עמו,
מתשעת קבין ופרישות.

16. כא, ב - כב, א

פ"י

שמטעים דבריו לדין.
 דמשנקבעו בלב הדין שערי זכויותו לדבריו של זה קשין לסלקן והרי ערמותו ורשע הוא שעובר על לא תשא שמע שוא (שמורת כג):

להשלים מאתים זו. ומעתה לא יטול לקט ויש לו קרובים שיטלו:

בנכסים מועטין. דתנן (ב"ב דף קלט): מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים ירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים:

שקדמו ומכרו. קודם שבאו הבנות לב"ד והעמידום ב"ד לנכסים בחזקת בנות:

המכריע אחרים באורחותיו. ראו ועשו כמוני ולכו בדרכי לא נתכוון זה אלא להראות עצמו כחסיד בעיני הבריות ואין תוכו כברו אלא שלא ידקדקו אחריו לבדוק בתועבותיו:

שקרא. מקרא: **ושנה.** משנה:

ולא שימש תלמידי חכמים. ללמוד סברת הגמרא בטעמי המשנה מה הם רשע הוא שאין תורתו על בורייה ואין ללמוד הימנו שע"י הטעמים יש חילוק באיסור והיתר ובדיני ממונות לזכות ולחייב ובטהרות לטמא ולטהר כדאמר בכמה דוכתי מ"ט אמר מר הכי ומר הכי ואמר מאי בינייהו איכא בינייהו כך וכך וערום הוא שהשומע את קולו שונה משניותיו כסבור הוא שבקי בטעמיהם ונוהגין בו כבוד תלמידי חכמים: אתמר גרס:

"הוא היה אומר:
חסיד שוטה,
[ורשע ערום,
ואשה פרושה,
ומכות פרושין -
הרי אלו מבלי עולם]."

היכי דמי "חסיד שוטה"?

כגון דקא טבעה איתתא בנהרא, ואמר: לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצולה.

היכי דמי "רשע ערום"?

אמר רבי יוחנן:

זה המטעים דבריו לדין קודם שיבא בעל דין חברו.

רבי אבהו אומר:

זה הנותן דינר לעני להשלים לו מאתים זו.

דתנן:

"מי שיש לו מאתים זו - לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני.
 היה לו מאתים חסר דינר - אפילו אלף נותנין לו פאחת הרי זה יטול" (פאה ח, ח).

רבי אסי אמר רבי יוחנן:

זה המשיא עצה למפור בנכסים מועטין.

דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו - מכרו.

אביי אמר:

זה המשיא עצה למפור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל.

דתנא:

"נכסי - לך, ואחריו - לפלוני",
 וירד הראשון ומכר, ואכל - השני מוציא מיד הלוקוחות,
 דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אין לשני אלא מה ששייר ראשון."

רב יוסף בר חמא אמר רב ששת:

זה המכריע אחרים באורחותיו.

רבי זריקא אמר רב הונא:

זה המיקל - לעצמו,

ומחמיר - לאחרים.

עולא אמר:

כב, א זה שקרא ושנה משנה, ולא שימש תלמידי חכמים.

17. כב, א

רפ"י

ה"ז ע"ה. שחשוד על המעשרות ועל הטהרות:
בור. גרוע מעם הארץ:
כותי. ואסור לאכול פיתו ויינו דכיון שלא שימש חכמים אינו מקפיד על דברי חכמים לדעתם ולא שנה אלא להראות עצמו כת"ח:
מגוש. מכשף האוחז את העינים וגונב את הלבבות ואף זה כן:
רטיין. תרגום חובר חבר (דברים יח) הוא מגוש לוחש המכשף את לחשיו ואינו מבין מה הם ומה פירושים אלא כך מעשיהם שהמכשפות בא ע"י אותם הלחשים:
תני תנא. ואף זה תנא שלא שימש בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה היא:
איזהו עם הארץ. שנחשד על הטהרות ועל המעשרות ומוחזק מגעו טמא:
כל שאינו קורא ק"ש. דהא ודאי אינו יודע כלום אבל יודע לקרות וקורא לא ע"ה הוא:
ששונין הלכות. שלא שימשו לתלמידי חכמים ולא הקפידו על טעמי המשניות:
הלכות. משניות:
פשיטא. דהכי הוא אלא במאי נדרשה אי לאו בהכי:
הותרה לו. דומה בעיניו היתר:
מבלי עולם ס"ד. ומה הם גורמין לאחרים:

אָתְמַר:

קָרָא וְשָׁנָה וְלֹא שִׁימַשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר:

הָרִי זֶה עִם הָאָרֶץ.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר:

הָרִי זֶה בּוֹר.

רַבִּי יֵנָאי אָמַר:

הָרִי זֶה כּוֹתֵי.

רַב אֶחָא בַר יַעֲקֹב אָמַר:

הָרִי זֶה מְגוּשׁ.

אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יַצְחָק:

מִסְתַּבְּרָא כָּרַב אֶחָא בַר יַעֲקֹב,

דְּאָמְרֵי אֵינְשֵׁי: "רַטִּיין מְגוּשָׁא וְלֹא יָדַע מַאי אָמַר,

תְּנִי תַנָּא וְלֹא יָדַע מַאי אָמַר".

תְּנִי רַבֵּנְךָ:

"אִיזְהוּ עִם הָאָרֶץ?"

כָּל שְׂאִינוּ קוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע שְׁחָרִית וְעַרְבִית בְּבִרְכּוֹתֶיהָ,

דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְחֲכָמִים אֲמָרִים:

כָּל שְׂאִינוּ מְנִיחַ תְּפִילִין.

בֵּן עֲזַאי אָמַר:

כָּל שְׂאִין לֹא צִיצִית בְּבִגְדוֹ.

רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אָמַר:

כָּל שֵׁישׁ לֹא בָנִים וְאִינוּ מְגַדְּלִין לְלִמּוּד תּוֹרָה.

אֲחֵרִים אֲמָרִים:

אֶפְיֵלוּ קוֹרָא וְשׁוֹנָה וְלֹא שִׁימַשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים זֶהוּ עִם הָאָרֶץ.

קָרָא וְלֹא שָׁנָה מְשָׁנָה - הָרִי זֶה בּוֹר,

לֹא קָרָא וְלֹא שָׁנָה - עָלְיוֹ הִתְנוּב אֲמַר:

"וְזִרְעִתִי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה"¹⁵¹ (ירמיה לא, כו).

"יָרָא אֶת ה' בְּנֵי וְמִלֵּךְ עִם שׁוֹנִים אֶל תַּתְעַרְב" (משלי כד, כא).

אָמַר רַבִּי יַצְחָק:

אֱלוֹ שְׁשׁוֹנִים הֶלְכוֹת.

פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְתִימָא: שׁוֹנִין בְּחֵטָא, וְכַדְרַב הוֹנָא.

דְּאָמַר רַב הוֹנָא:

כִּיּוֹן שְׁעֵבַר אָדָם עֲבִירָה וְשָׁנָה בָּהּ - הוֹתֵרָה לוֹ,

קָא מְשַׁמַּע לֵן.

תַּנָּא:

"הִתְנַאֲמִים - מְבַלֵּי עוֹלָם".

"מְבַלֵּי עוֹלָם" סְלִקָא דַּעְתָּךְ?!

אָמַר רַבִּינָא:

¹⁵¹ הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם ה' וְזִרְעִתִי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה

שמורין הלכה מתוך משנתו.

רס"י

שמורין הלכה מתוך משנתו.
קאמר שמבלין עולם בהוראות
טעות דכיון דאין יודעין טעמי
המשנה פעמים גורמין שמדמין
לה דבר שאינו דומה ועוד יש
משניות הרבה (במשניות)
דאמרינן הא מני פלוני הוא
ויחידאה היא ולית הלכתא
כוותיה ועוד שאינן יודעים
במחלוקת תנאים הראשונים
הלכה כדברי מי הלכך מורין
הוראות טעות:
הליכות עולם לו. השונה הלכות
עולם שלו בזכותו:

תניא נמי הכי:

"אמר רבי יהושע:

וכי מבלי עולם הו? והלא מיישבי עולם הו!

שנאמר: "הליכות עולם לו"¹⁵² (חבוקק ג, ו)!

אלא שמורין הלכה מתוך משנתו."

18. כב, א-ב

רס"י

ציילנית. בעלת תפלה :
ואלמנה שובבית. בעלת שכינות
 הולכת ומבקרת שכינותיה
 תמיד :
הרי אלו מבלי עולם. שאינן
 אלא נואפות ומכשפות ומראות
 עצמן כצדקניות שלא יבדקו
 אחריהן :
קטן שלא כלו לו חדשיו. לקמן
 מפרש :
וקיבול שכר מאלמנה. שהיתה
 טורחת עצמה יותר מן הצורך
 כדי לקבל שכר כדמפרש ואזיל
 למדנו שיטריח אדם עצמו
 במצוה לקבל שכר יותר :
בראת צדיקים. לנחול ג"ע :
בראת רשעים. לירש גיהנם :
שלא יכשלו בי בני אדם.
 להפסיד חלקם על ידי מגן עדן
 ולירש גיהנם :
כי קאמר. מבלי עולם :
כגון יוחני בת רטיבי. אלמנה
 מכשפה היתה וכשמגיע עת
 לידת אשה היתה עוצרת רחמה
 במכשפות ולאחר שמצטערת
 הרבה היתה אומרת אלך
 ואבקש רחמים אולי תשמע
 תפלתי והולכת וסותרת כשפיה
 והולד יוצא פעם אחת היה לה
 שכיר יום בביתה והיא הלכה
 לבית האשה היולדת ושמע
 השכיר קול הכשפים
 מתקשקשין בכלי כמו שהולד
 מקשקש במעי האם ובא ופתח
 את מגופת הכלי והכשפים יצאו
 והוולד נולד וידעו כי בעלת
 כשפים היא :
המבעט ברבותיו. וקרי ליה קטן
 שלא כלו לו חדשיו על ידי שימיו
 מתקצרין כדאמרינן בפרק קמא
 דחגיגה (דף ה.) :
כי רבים חללים הפילה. באשה
 זרה משתעי ותלמיד שאינו נוהג
 עצמו כשורה קרי ליה נמי הכי :
**זה תלמיד שלא הגיע כו'.
 הפילה לשון נפל שלא כלו לו
 חדשיו :**
ועצומים. לשון עוצם עיניו
 (ישעיה לג) שסוגרים פיהם
 ואינם מורים לצורכי הוראה :
ועד כמה. הוי ראוי להוראה :
והא רבה אורי. וכל שנותניו אינן
 אלא מ' כדאמרי' ברי"ה (דף יח.)
 רבה וביי מדבית עלי קאתו
 כו' :
בשוין. אם שוה לגדול העיר
 בחכמה מותר להורות או שאין
 זקן ממנו בעיר :

"אשה פרושה [... - הרי אלו מבלי עולם]."

תנו רבנן:

"בתולה צליינית, ואלמנה שובבית, וקטן שלא כלו לו חדשיו - הרי אלו מבלי עולם."

איני?!

והאמר רבי יוחנן:

למדנו יראת חטא מבתולה,

וקיבול שכר מאלמנה!

"יראת חטא מבתולה" - דרבי יוחנן שמעה לההיא בתולה דנפלה אאפה וקאמרה:

רבנו של עולם, בראת גן עדן ובראת גיהנם,

בראת צדיקים ובראת רשעים,

יהי רצון מלפניך שלא יכשלו בי בני אדם.

"קיבול שכר מאלמנה" - דההיא אלמנה דהואי בי כנישתא בשיבבותה,

כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דרבי יוחנן.

אמר לה: בתי, לא בית הנסת בשיבבותך?

אמרה ליה: רבי, ולא שכר פסיעות יש לי?!

כי קאמר: כגון יוחני בת רטיבי.

מאי **"קטן שלא כלו לו חדשיו"?**

הכא תרגימו: זה תלמיד חכם המבעט ברבותיו.

רבי אבא אמר:

זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומונה.

דאמר רבי אבהו אמר רב הונא אמר רב:

מאי דכתיב: **"כי רבים חללים הפילה ועצמים כל הרגיה"** (משלי ז, כו)?

"כי רבים חללים הפילה" - זה תלמיד חכם שלא הגיע להוראה ומונה.

"ועצמים כל הרגיה" - זה תלמיד חכם שהגיע להוראה ואינו מונה.

כב, ב ועד כמה?

עד ארבעין שנין.

איני?!

והא רבה אורי!

בשוין.

19. כב, ב

רש"י

פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש
קיזאי פרוש מדוכיא. כולחו מפרש להו:
מעשה שכס. שמלו שלא לשם שמים אף זה מעשיו להנאתו שיכבדוהו בני אדם ולא לשם שמים:
המנקיף רגליו. מהלך בשפלות עקב בצד גודל ואינו מרים רגליו מן הארץ ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים:
מקיז דם לכתלים. עושה עצמו כעוצם עיניו שלא יסתכל בנשים ומתוך כך מכה ראשו בכותל והדם יוצא:
דמשפע. הולך כפוף:
כי מדוכיא. בוכנא עשוי כמקבת וראשו כפוף:
פרוש מה חובתי ואעשנה. למדוני מה עלי לעשות ואעשה:
הא מעליותא היא. אם אינו בקי באיסוריך ודקדוקי מצות ובא ללמוד:
מה חובתי תו ואעשנה. מה לעשות עוד ולא עשיתי ומראה עצמו כאילו קיים את הכל:
פרוש מאהבה. מאהבת שכר המצות ולא לאהבת מצות הבורא:
מיראה. של עונשין אלא מה על האדם לעשות מאהבת הש"י כאשר צונו ה' אלהינו וסוף השכר לבא:
דמטמרא מטמרא כו'. הנסתרות נסתרות מבני אדם והגלויות גלויות ומי"מ לבי"ד הגדול כולם גלויות והוא יפרע מן המתכסים בטליתות ומראין עצמן כפרושין ואינן פרושין:
אל תתיראי מן הפרושין. שהפרושין היו שונאין אותו לפי שהרג מן החכמים הרבה ונהפך להיות צדוקי כדאמר בקידושין (דף סו.) וכשמת היתה אשתו יראה מהן שלא יעבירו המלוכה מבניה והיתה אומרת לו לבקש מלפניהם עליה ואמר לה אל תתיראי מן הפרושין שצדיקים הן ולא יגמלוך רעה ולא לבניך שלא חטאו להם:
ולא ממי שאינן פרושין. שהם אהביי:
אלא מן הצבועים. כלומר שאין מראיתם כתולדותם אלא צבועין מבחוץ ואין תוכן כברים:
שמעשיהם כמעשה זמרי. שהן רשעים ומבקשים שכר כפנחס אומרים לבריות לכבדן כפנחס ואיכא דמפרש לה לענין צניעותא:

"ומנות פרושין - [...] הרי אלו מבלי עולם".

תנו רבנן:

"שבועה פרושין הן:

פרוש שיכמי,

פרוש נקפי,

פרוש קיזאי,

פרוש מדוכיא,

פרוש "מה חובתי ואעשנה",

פרוש מאהבה,

פרוש מיראה".

"פרוש שיכמי" - זה העושה מעשה לשכם.

"פרוש נקפי" - זה המנקיף את רגליו.

"פרוש קיזאי" - אמר רב נחמן בר יצחק: זה המקיז דם לכתלים.

"פרוש מדוכיא" - אמר רבה בר שילא: דמשפע כי מדוכיא.

"פרוש מה חובתי ואעשנה".

הא מעליותא היא!

אָלא דאָמר "מה חובתי תו ואעשנה".

"פרוש מאהבה, פרוש מיראה".

אמרו ליה אבבי ורבא לתנא:

לא תיתיג: "פרוש מאהבה פרוש מיראה",

דאמר רב יהודה אמר רב:

לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה,

שמתוך שלא לשמה - בא לשמה.

אמר רב נחמן בר יצחק:

דמטמרא - מטמרא,

ודמגליא - מגליא,

בי דינא רבה - ליתפרע מהני דחפו גונדי.

אמר לה ינאי מלקא לדביתיה:

אל תתיראי מן הפרושין,

ולא ממי שאינן פרושין,

אלא מן הצבועין - שדומין לפרושין, שמעשיהו כמעשה זמרי, ומבקשין שכר כפנחס.

20. כב, ב - כג, ב

רז"י

משנה

רבי שמעון אומר:

אין זכות תולה במים המרים.

ואם אתה אומר: הזכות תולה במים המאדרין -

מדהה אתה את המים בפני כל הנשים השותות.

ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו,

שאומרים: טמאות הן, אלא שתלתה להן זכות.

רבי אומר:

הזכות תולה במים המאדרים,

ואינה יולדת ואינה משפחת,

אלא מתנוונה והולכת, לסוף היא מתה באותה מיתה.

נטמאת מנחתה:

עד שלא קדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות, ותפדה.

ואם משקדשה בכלי - הרי היא ככל המנחות, ותשרף.

ואלו שמנחותיהן נשרפות:

האומרת: "טמאה אני לך",

ושבאו לה עדים שהיא טמאה,

והאומרת: "איני שותה",

ושבעלה אינו רוצה להשקותה,

ושבעלה בא עליה בדרך.

וכל הנשואות לכהנים - מנחותיהן נשרפות.

בת ישראל שנשאת לכהן - מנחתה נשרפת,

וכהנת שנשאת לישראל - מנחתה נאכלת.

מה בין כהן לכהנת?

מנחת כהנת - נאכלת, ומנחת כהן - אינה נאכלת.

כהנת - מתחללת, וכהן - אין מתחלל.

כהנת - מטמאה למתים, ואין כהן מטמא למתים.

כהן - אוכל בקדשי קדשים, ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים.

מה בין איש לאשה?

האיש - פורע ופורם, ואין האשה פורעת ופורמת.

האיש - מדיד את בנו בנזיר, ואין האשה מדרת בנה בנזיר.

האיש - מגלח על נזירות אביו, ואין האשה מגלחת על נזירות אביה.

האיש - מקדש את בתו, ואין האשה מקדשת את בתה.

האיש - מוכר את בתו, ואין האשה מוכרת את בתה.

האיש - נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה.

האיש - נתלה, ואין האשה נתלית.

האיש - נמכר בגנבתו, ואין האשה נמכרת בגניבתה.

גמרא

תנו רבנן:

"כל הנשואות לכהונה מנחותיהן נשרפות.

ביצד?

כהנת, לוייה, ישראלית שנשאת לכהן - אין מנחתה נאכלת.

מפני שיש לו חלק בה.

אינה עולה כליל,

מפני שיש לה חלק בה.

אלא, הקומץ קרב בעצמו, והשירים קריבין עצמן".

מתני'

הרי היא ככל המנחות. שנטמאו

עד שלא קדשה בכלי:

ותפדה. ותצא לחולין ומהמעות

יקנה אחרת:

ותשרף. שקדשה קדושת הגוף

ואינה יוצאה עוד לחולין:

וכל הנשואות [לכהנים]

מנחותיהן נשרפות. ואפילו קרב

הקומץ כהלכתו ולא נטמאו

נשרפין שירים בבית הדשן

כדמפרש בגמרא:

כהנת. בת כהן:

מנחתה נאכלת. דכל מנחת כהן

כליל תהיה לא תאכל כתיב

(ויקרא ו) אבל כהנת הנשואה

לישראל נאכלת וכן כהנת

אלמנה וגרושה שהביאה

מנחתה נאכלת:

כהנת מתחללת. מן התרומה

ומן הכהונה אם נבעלה לפסול:

וכהן אין מתחלל. אם נשא

גרושה זונה וחללה וטעם דכולה

מתני' מפרש בגמ':

בקדשי קדשים. חטאת ואשם

ומנחה בכולם כתיב כל זכר

בכהנים [יאכלנו]:

מה בין איש לאשה. בישראל

נמי קמירי:

איש פורע ופורם. כשהוא מנוגע

פורע ראשו ופורם בגדיו:

האיש מדיד את בנו. קטן בנזיר

וחלה הנזירות עליו אפילו

לכשיגדל:

מגלח על נזירות אביו. אם נדר

אביו בנזירות והפריש קרבנותיו

ומת והיה בנו נזיר הבן מגלח

ביום מלאת ומביא קרבנות

שהפריש אביו:

מקדש את בתו. מקבל קידושי

בתו קטנה שלא מדעתה:

מוכר את בתו. לאמה כשהיא

קטנה:

גמ'

מנחותיהן נשרפות. אחת מנחת

סוטה ואחת מנחת נדבה:

מפני שיש לו חלק בה. שהוא

מקריבה משלו וכתוב כל מנחת

כהן וגו':

ואינה עולה כליל שיש לה חלק

בה. שלכפרתה היא באה ואין

מנחת זר ובת כהן קריבין כליל

בלא קמיצה:

איִקְרִי פֶּאֵן: כֹּל שֶׁהוּא מְמוֹנָה לְאִישִׁים - הֲרִי הוּא בְּ"בַל תִּקְטִירוּ"¹⁵³ (ויקרא ב, יא)!

רַש"י

השירים קריבין לעצמן. לאחר שקרב הקומץ: **קרי כאן כל שממנו כו'.** כי כל שאור וכל דבש לא. תקריבו לה' (ויקרא ב) הוה ליה למכתב למה ליה למכתב ממנו אלא למדרשיה נמי באנפי נפשיה לא תקטירו כל שממנו עולה כבר אשה לה' ויש בכלל לאו זה בשר כל קרבנות חוץ מעולה ויש בכלל זה שירי מנחות והכא נמי דלמא בטר חלק שלה אית לן למיזל והויא הקטרת קומץ כהלכתו ואלו שירים גמורין הם וישנן בבל תקטירו:

דמסיק להו לשם עצים. דנימא הכי אם ראויים הן להקטיר ולא היתה ראויה ליקמץ כדן מנחות כהן הרי זו הקטרה לשמה וקמיצה לא מעלה ולא מורדת ואם ראויה היתה ליקמץ ואלו שיריה הרי הן כשאר עצי המערכה:

כר"א. פלוגתיהו בזבחים אברי חטאת שנתערבו באברי עולה ר"א אומר יתנם למעלה ורואה אני את בשר חטאת על המזבח כאילו הן עצים וחכ"א תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה שאסור להקטיר אברי חטאת משום לאו דכל שממנו לאישים ור"א סבר בתריה דההוא קרא כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם לה' שאור ודבש בכורים אתה מביא מן התמרים ומנחת שתי הלחם שהוא ראשית מן השאור ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח קאי נמי אממנו אשה לה' דאוקמיה בבל תקטירו ואשמעינן דלא אסר הקטרתו אלא כשמתכוין לריח ניחוח:

כר"א בר"ש. במנחות בפ' אלו מנחות (דף עג:). גבי מנחת חוטא כהן שמביא על שמיעת קול או על ביטוי שפתים או על טומאת מקדש וקדשיו בדלי דלות ופליגי רבנן עליה דרבי שמעון ואמרי והיתה לכהן כמנחה מנחת חובתו של כהן כליל כמנחת נדבתו ואינה נקמצת [ור"ש דריש ליה לקרא התם הכי וכי נאמר והיתה לכהן כמנחתו לא נאמר אלא] כמנחת חוטא של ישראל מה של ישראל נקמצת אף מנחת חוטא של כהן נקמצת אי מה מנחת ישראל שיריה נאכלין אף זו שיריה נאכלין תי"ל והיתה לכהן כמנחה לכהן כמנחה לענין עבודת כהן שטעונה קמיצה ולא לאישים כמנחה הא כיצד הקומץ קרב לעצמו והשיריים קריבין לעצמם ולית ליה כל שממנו לאישים כלל ר"א בר"ש פליג עליה ואמר קומץ קרב לעצמו ושירים מתפזרין לאיבוד:

ה"ג ואפי' רבנן לא פליגי עליה אלא במנחת חוטא של כהנים דבת הקרבה היא. דמקשי חובתו לנדבתו דלא בעי קמיצה אבל הא דלאו בת הקרבה היא דדלמא בתרה זידה אזלינן ושירים גמורים נינהו ואפילו רבנן מודו דמתפזרין:

אָמַר יְהוּדָה בְּרִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי: דְּמַסִּיק לְהוּ לְשׁוֹם עֲצִים, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

דְּתַנְיָא:

"דְּבִי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר:

לְ"רִיחַ נִיחוּחַ"¹⁵⁴ (ויקרא ב, יא) - אִי אַתָּה מַעֲלָה, אֲבָל אַתָּה מַעֲלִיָּהוּ לְשׁוֹם עֲצִים".

הַנִּיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאִית לֵיהּ הָאֵי סְבָרָא, אֵלָא לְרַבְּנָן דְּלִית לְהוּ הָאֵי סְבָרָא - מַאי אִיכָא לְמִימַר?

דְּעַבְדִּי לְהוּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

דְּתַנְיָא:

"דְּבִי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר:

הַקּוֹמֵץ - קָרַב בְּעַצְמוֹ,

וְהַשִּׁירִים - מִתְפַּזְרִים עַל בֵּית הַדָּשָׁן".

כג, וְאִפִּילוּ רַבְּנָן לֹא פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אֵלָא בְּמַנְחַת חוּטָא שֶׁל כֹּהֲנִים,

דְּבַת הַקְּרִבָּה הִיא,

אֲבָל בְּהָא - אִפִּילוּ רַבְּנָן מוֹדוּ.

¹⁵³ כֹּל הַמְנוּחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה הַמִּזֵּן מִי כֹל שֶׁאֵר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר לַה'

¹⁵⁴ קָרַבְּנָן רִאשִׁית תִּקְרִיבוּ אִתְּם לִיהוָה וְאֵל הַמְזֻבָּח לֹא יַעֲלוּ לְרִיחַ נִיחוּחַ

21. כג, ב

כ"י

מאי טעמא. קאמר מתני' מנחת כהנת נאכלת כשאינה נשואה לכהן וכשהיא נשואה לכהן אינה נאכלת כליל מיהא לא הויא. לא יחלל זרעו. בכהן הנושא פסולה לכהונה כתיב ודרשינן בקידושין (דף עז.) לא יחלל שני חילולין אחד לה ואחד לזרעו שהכהן מחלל את שתייהן אבל הוא אין מתחלל:
בני אהרן. לנפש לא יטמא ולא בנות אהרן באזהרה זו:
כל זכר בבני אהרן יאכלנה. במנחה כתיב:
איש. צרוע הוא:

"בית ישראל הנשואה [לכהן] - מנחתה נשרפת, וכהנת שנשאת לישראל - מנחתה נאכלת]."

מאי טעמא?

דאמר קרא: **"וכל מנחת פהן כליל תהיה לא תאכל"** (ויקרא ו, טז), **"פהן"** - ולא כהנת.

"כהנת - מתחללת, כהן - אין מתחלל."

מנלן?

דאמר קרא: **"ולא יחלל זרעו בעמיו"**¹⁵⁵ (ויקרא כא, טו), **"זרעו"** - מתחלל, והוא - אינו מתחלל.

"כהנת מטמאה [למתים], ואין כהן מטמא למתים".

מאי טעמא?

דאמר קרא: **"אמר אל הכהנים בני אהרן"** (ויקרא כא, א), **"בני אהרן"** - ולא בנות אהרן.

"כהן אוכל בקדשי קדשים [ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים]."

דכתיב: **"כל זכר בבני אהרן יאכלנה"** (ויקרא ו, יא).

¹⁵⁵ ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' מקדשו

22. כג, ב

רש"י

אין לי. שנחלט בטומאת נתקים אלא איש אשה מנין כשהוא אומר סמוך לו והצרוע אשר בו הנגע ולא איבעי ליה למכתב אלא בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע דהא כתיב לעיל דבמצורע קמייירי אלא לרבות צרוע שני כגון אשה:

ה"ג א"כ מה ת"ל איש לענין שלמטה איש פרוע ופורם וכו'. מה ת"ל איש מאחר שסופינו לרבות את האשה:

לענין שלמטה. לאו למעוטי מטומאה האמורה בפסוק זה בא למעוטי אלא מענין האמור בפסוק שלאחריו דכתיב ביה פריעה ופרימה לומר לך איש פרוע ופורם ולא אשה:

הלכה היא בניזיר. הלכה למשה מסיני הוא בהלכות נזיר: נתתי לאיש. באביה נתלית נתיתה:

ורגמו אותו. אי נימא אותו ולא אותה והכתיב גבי נערה המאורסה והוצאתם את שניהם וסקלתם אותם אלא הא דממעט אשה לענין ערום דנפיק מהאי קרא מיעוטא דאותו משמע ולא כסותו ולהכי נקט ליה להאי משמעותא דערום בלשון זכר גבי איש למימרא הא אותה בכסותה:

"ומה בין איש [לאשה]?"

האיש - פורע ופורם, ואין האשה פורעת ופורמת".

תנו רבנן:

"איש" ¹⁵⁶ (ויקרא יג, מד) - אין לי אלא איש, אשה מנין?

כשהוא אומר: "והצרוע אשר בו" ¹⁵⁷ (ויקרא יג, מה) - הרי כאן שנים,

אם כן מה תלמוד לומר: "איש"?

לענין שלמטה איש פורע".

"האיש - מדיר את בנו בניזיר, ואין האשה מדרת בנה בניזיר".

אמר רבי יוחנן:

הלכה היא בניזיר.

"האיש - מגלח על נזירות אביו, ואין האשה מגלחת על נזירות אביה".

אמר רבי יוחנן:

הלכה היא בניזיר.

"האיש - מקדש את בתו, ואין האשה מקדשת את בתה".

דכתיב: "את בתי נתתי לאיש הזה" ¹⁵⁸ (דברים כב, טז).

"האיש - מוכר את בתו, ואין האשה מוכרת את בתה".

דכתיב: "וכי ימכר איש את בתו" ¹⁵⁹ (שמות כא, ז).

"האיש נסקל ערום, [ואין האשה נסקלת ערומה]".

מאי טעמא?

"ורגמו אותו" ¹⁶⁰ (ויקרא כד, יד).

מאי "אותו"?

אילימא: אותו ולא אותה - והכתיב: "והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא" ¹⁶¹ (דברים יז, ה)!

אלא, אותו בלא כסותו, ולא אותה בלא כסותה.

"האיש נתלה ואין [ואין האשה נתלית]".

מאי טעמא?

¹⁵⁶ איש צרוע הוא טמא הוא טמא וטמאנו הנהו בראשו נגעו

¹⁵⁷ והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם ועטה וטמא טמא יקרא

¹⁵⁸ ואמר אבי הנערה אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה

¹⁵⁹ וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא תצאת העבדים

¹⁶⁰ הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השמעים את ידיהם על ראשו ורגמו אותו כל העדה

¹⁶¹ והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש או את האשה וסקלתם באבנים ומתו

רפ"י

נמכר בגניבתו. אם אין לו מה
לשלם:
הדרן עלך היה נוטל

אמר קרא: "ותלית אתו על עץ"¹⁶² (דברים כא, כב) - אותו ולא אותה.

"האיש - נמכר בגניבתו, ואין האשה נמכרת בגניבתה".

מאי טעמא?

אמר קרא: "ונמכר בגניבתו"¹⁶³ (שמות כב, ב) - בגניבתו ולא בגניבתה.

הדרן עלך היה נוטל

¹⁶² וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ
¹⁶³ אם זרחה השמש עליו דמים לו שלם ושלם אם אין לו ונמכר בגניבתו